Βῆμα
30/10/48

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

Ο ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΧΡΗΣΜΟΙ

ΤΟΥ κ. ΠΟΛ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ —

Στὸν ΙΗ' αἰῶνα ὁ Θεόκλητος Πολυείδης, ὁ ἀκατάβλητος αὐτὸς ἱεροφάντορας τῆς Ἐθνικῆς Ἰδέας, ἀγωνιζόμενος νὰ πείσῃ τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς γιὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸ ἀγῶνα τῶν Ἑλλήνων, περιτριγυρίζοντας τὴν Εὐρώπη τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, καὶ βλέποντας ὅτι οὔτε ὁ Φρειδερίκος τῆς Πρωσσίας, οὔτε ἡ Αἰκατερίνη τῆς Ρωσσίας ἐπρόκειτο νὰ κινηθοῦν γιὰ μᾶς, γιατὶ τὰ δικά τους συμφέροντα δὲν ἐκινδύνευαν σὲ τίποτε, ἀηδίασε τόσο ἀπὸ τὴν παλίμβουλη καὶ νοσηρὴ αὐτὴ πολιτικὴ τῶν αὐλῶν τῆς Εὐρώπης, ὥστε στράφηκε πρὸς τοὺς λαοὺς της γιὰ νὰ ξεσηκώσῃ μ' αὐτοὺς τοὺς ἡγεμόνες της.

Ἡ στροφὴ αὐτὴ ἔκρυβε κάποιο ἐξύπνο καὶ εὐφυῆ σκοπὸ καὶ ἐκδηλώθηκε μὲ τὴ συγγραφὴ «τῶν χρησμῶν τοῦ Ἀνος νὰ πείσῃ τοὺς ἡγεμόνες καὶ κυβερνήτες περιφέροντας τὸ Λεύκωμά του γιὰ τὴν ἀπολύτρωση τῶν Ἑλλήνων, ποὺ δούλευαν στὴ φριχτὴ δουλεία τῶν Τούρκων, οὐδέποτε στράφηκε ν' ἀποταθῇ πρὸς τὸν πολὺ λαὸ οὔτ' ἐπεδίωξε νὰ ἐπικοινωνήσῃ μ' αὐτὸν, οὔτε τοῦ ἐξήγγειλε γυμνὴ τὴν ἀλήθεια. ΚΚαὶ γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ αὐτὴ τὴν ἐπαφὴ [illegible] τώρα ἕνα καινούργιο [illegible] Παρουσιάζεται [illegible] καὶ μυστογρ[illegible] λόγ. Κουρί[illegible] ἀνθρώπους [illegible] προφητεῖ[illegible] ξερεύνη[illegible]

Οἱ [illegible] ράδοξ[illegible] Οἱ [illegible] ἄλλα [illegible] κάθε [illegible] Στὸν [illegible] χρησμ[illegible] γία [illegible] καὶ [illegible] μη. Ὁ [illegible] θόδιο [illegible] τους [illegible] σμούς, [illegible] φέρει ὡς [illegible] λους: τὸ [illegible] Στέφανο τὸν [illegible] τὸ σοφό, καὶ [illegible] Γεννάδιο. Ὁ Εὐλ[illegible] τὰ ὅλα συμπεραίνει: «[illegible] ἡ δεισιδαιμονία αὕτη εἶχε [illegible] ὥστε λέγεται, ὅτι οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου οὐδέποτε ἀπεφάσιζον περὶ πολέμου, ἐὰν δὲν συνεβουλεύοντο τὰ ἐν τῷ θησαυροφυλακίῳ ἀστρολογικὰ καὶ μαγικὰ βιβλία ὡς καὶ τοὺς ἑρμηνευτὰς τῶν χρησμῶν».

Τὸ πέσιμο καὶ τὸ πάρσιμο τῆς Πόλης ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ καὶ οἱ ζωηρὲς ἐλπίδες, ὅτι τὸ γένος θ' ἀναστηθῇ πάλι, πολλαπλασιάσαν καταπληπληκτικὰ τὴ φιλολογία αὐτὴ μὲ τίς πα ραδόσεις καὶ δοξασίες ποὺ σώζονται ἀπειράριθμες, ποὺ ἀποκορυφώνεται στοὺς χρησμοὺς τοῦ Ἀγαθαγγέλου. Οἱ χρησμοὶ αὐτοὶ ἀνήκουν κατὰ τὸν Ν. Πολίτη στὸν Θεόκλητο Πολυείδη. «Ἦτο δ' οὗτος ἀνὴρ πολυμαθὴς γράψας ἐκκλησιαστικὰ τινα συγγράμματα, ὧν ἐν εἰς λατινικὴν καὶ γερμανικὴν γλῶσσαν, καὶ ἐπὶ πολὺ διατρίψας ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐν ἄλλαις χώραις τῆς δυτικῆς καὶ βορείου Εὐρώπης». «Τὸ ἔργον ἐξεδόθη ἐν Λειψίᾳ ἀνωνύμως, πιθανὸς κατὰ τὸ 1751 ἢ μικρὸν ὕστερον τῆς σπανιωτάτης ἐκδόσεως ταύτης ἐν μόνον ἀντίτυπον εἶνε γνωστόν, ἀλλ' ὁ Ἀγαθάγγελος καὶ πρότοῦ ἐκδοθῶσιν ἄλλαι ἐκδόσεις αὐτοῦ, μετὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, ἦτο γνωστότατος εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐκ χειρογράφων, διότι πολυπληθῆ ἐφέροντο ἀντίγραφα αὐτοῦ μάλιστα κατὰ τὸ τέλος τοῦ ΙΗ' καὶ ἀρχὰς τοῦ ΙΘ' αἰῶνος». Καὶ συμπληρώνοντας ὁ Εὐλόγ. Κουρίλας λέγει: «Οὗτος ὁ Πολυείδης ἀφοῦ ἀφθόνως ἐξέχεε σπόρον τοῦ κηρύγματος ἐν Γερμανίᾳ, ἀποχωρὼν ἕνεκα τῆς δυσμενοῦς τροπῆς τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, σοφώτατα διασκεφάμενος ἠβουλήθη νὰ ἀφήσῃ αὐτόθι ὡς ἱερὰν ὑποθήκην καὶ σαλπιστήριον ἄσμα τοὺς Χρησμούς».

❁

Ἡ ὀπτασία τοῦ Ἀγαθαγγέλου διαιρεῖται εἰς δέκα κεφάλαια κι' ἐπιγράφεται «Χρησμός, ἤτοι προφητεία τοῦ μακαρίτου ἱερομονάχου Ἀγαθαγγέλου ἢ Ὀπτασία Ἀγαθαγγέλου» κι' ἀποτελεῖ ἕνα βιβλίο ἄτεχνα συντεγμένο κατὰ μίμηση τῶν προφητῶν τῆς Βίβλου καὶ τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου, ποὺ προλέγει δῆθεν σὲ γλῶσσα μιξοβάρβαρη τίς τύχες τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης. Τὰ γεγονότα σκεπάζονται μὲ γλῶσσα ἀλληγορική καὶ προφητικό μυστήριο, ἀλλὰ μὲ τόση ἀτέλεια, ὥστε δὲν εἶνε δύσκολο νὰ ξεχωρίσουμε τ' ἀποκρυπτόμενα ὀνόματα καὶ πράγματα. Οἱ προρρήσεις του περιστρέφονται στὶς τύχες τῆς Εὐρώπης. Καὶ προλέγει τὴν καταλύση τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους καὶ μὲ θαυμαστὴ ἀκρίβεια δρίζει ἀφελέστατα

ΜΙΑ ΠΗ[illegible]

Η Σ[illegible]

Ὁ εἰδικ[illegible] κ. Γ. Σακ[illegible] εἰς ἐμπερι[illegible] ἐκθέτει τὸ [illegible] λιείας, ὡς [illegible] ρον καὶ π[illegible] σεις ἐν δ[illegible] τήσεως του[illegible] ταλικῶν ἀ[illegible] των τῆς [illegible] πρὸς ἐξασ[illegible] λιείας εἰς [illegible] ράλια.

Ὁ κ. [illegible] τὴν σπογ[illegible] ἀποβίδων [illegible] διαιτέραν [illegible] γάλης πρ[illegible] τέβαλε ἡ [illegible] Ἑλλάδος [illegible] τονίζει α[illegible] προηγούμ[illegible] καὶ τιμαί[illegible] ριστικοῦ [illegible] μάτων, δι[illegible] ἡ προοπτ[illegible] ζήτησιν σ[illegible] κὴν ἔκαμε [illegible] ἀποδυθοῦ[illegible] σίας διὰ [illegible] 1947. Μὲ [illegible] τικῆς Τρ[illegible] ποκατασ[illegible] ἐθεσε τ[illegible] ν μὲ τὸ[illegible] λοκληρώθ[illegible] τὴν ἐξ[illegible] ταρυχὴ [illegible] εἰς [illegible]

[illegible] ΥΤΟ [illegible] ρυμοῦ [illegible] ρηταϊκῆς [illegible] σα ἀλ[illegible] ιλοῖα-ντ[illegible] 13 φερνέ[illegible] λον ἀνδρ[illegible] 531 δύτ[illegible] τοῦ σπο[illegible] 78,54% [illegible] τῶν ἀνδρ[illegible] κτὰς τῆς [illegible] 55% τῶν [illegible] ἀνδρῶν, [illegible] ληνικὰ νε[illegible] ταδεικνύου[illegible] τῆς ἐξασ[illegible] ἀλιείας εἰ[illegible] ρείου Ἀφ[illegible] ὑπῆρξε ἀν[illegible] σημειώθησ[illegible] σκάφανδρα[illegible] τας, δύο μ[illegible] ἔναν φυμα[illegible] κρούς ἐπίσ[illegible] ράλυσιν κα[illegible]

Ἡ συνο[illegible] ἔφθασε τὰς [illegible] γων, ἐκ τῶ[illegible] πέδωσαν τ[illegible] τὰ φερνέζ [illegible] Ἐκ τῆς πο[illegible] νε καθαρὸν [illegible] φύρας, 58.0[illegible] ρωθείσης εἰ[illegible] 500.000.00[illegible] ρευμα ἀπερ[illegible] τὴν Ἀμερικο[illegible] 30% ἀπὸ τὴ[illegible] παϊκὴ ἀγορά[illegible]

ΔΡ[illegible]

ἀπ[illegible]
ἐκ ΚΟΡΙΝΘΟΥ [illegible] διον, Πάτρας, [illegible] γαν, ΚΕΡΚΥΡ[illegible]

ἀπ[illegible] ΣΟ[illegible]
8 π.μ. Σύρον, [illegible] στὴν, Εὔδηλον.

ἀπ[illegible] ΗΛ[illegible]
Ὥρα 2 μ.μ. [illegible]

ΑΚΑΔΗΜ[illegible] ΑΘΗΝΩΝ

καὶ τὸ ἔτος τῆς καταστροφῆς. Προλέγει καὶ τὴν ἀπελευθέρωσή μας ποὺ θὰ συντελεσθῇ στὸν ΙΘ΄ αἰῶνα μετὰ τετρακόσια χρόνια ἀπὸ τὴν ἅλωση. Αὐτὰ εἶνε ποὺ ἀναφέρει ὅλα ὅλα γιὰ τὰ ἑλληνικά πράγματα.

Τό Δ΄ κεφάλαιο εἶνε ὕμνος θεσπέσιος στὴ Γερμανία τοῦ Μεγάλου Φρειδερίκου, εἶνε τό ἐπίδοξο τρόπαιο, ὁ φτερνιστήρας, γιὰ νά μὴ λησμονήσουν ποτὲ οἱ Γερμανοὶ τὴν Ἑλλάδα, τὴν πνευματική τους τροφό. «Πρὸς σὲ λαλῶ Γερμανία, διότι σύ ἔσῃ τό κέντρον, ἐν ᾧ ὀφθήσονται τὰ θαυμάσια. Ἡ δόξα τῆς ἀληθείας διὰ σοῦ φανερωθήσεται. Ἀμήν».

Αὐτὴ ἡ προφητεία ἡ σαφής κι' ἀπερίφραστη γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ ἔθνους στὸν ΙΘ΄ αἰῶνα, ἔφθασε νὰ γίνῃ, κι' ὁ Ἀγαθάγγελος προσφιλέστατο βιβλίο τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ποὺ ἀπ' αὐτό ἀντλοῦσε παρηγοριά κι' ἐλπίδα. Ἔγινε τὸ πιό λαϊκό βιβλίο. Ἔτσι οἱ Χρησμοὶ ἐξασκῶντας δύναμη καὶ γοητεία ἀπερίγραπτη, ἔφτασαν νὰ γίνουν ἡ ἄσβυστη φλόγα τῆς Ἐθνικῆς Ἰδέας. Αὐτὴ ἡ ἀναμφισβήτητη ὠφέλεια τῶν Χρησμῶν ἐξαίρεται κι' ἀπό τὸν Ν. Πολίτη μὲ τὰ ἑξῆς: «Ἡ οὐχὶ ἀναξία λόγου ροπή, ἥν ἔσχεν ὁ Ἀγαθάγγελος πρός ἀναρρίπισιν τοῦ φρονήματος κατὰ τούς τελευταίους τῆς δουλείας χρόνους, ἀναγκάζει ἡμᾶς νὰ μὴ καταφρονήσωμεν τὸ ἄτεχνον τοῦτο κατασκεύασμα τοῦ Πολυείδους. Ὅτι ἐπέρρωσε τάς ἐλπίδας τοῦ ἔθνους περὶ ἀπελευθερώσεως τῆς πατρίου χώρας, εἶνε ἀνεπίδεκτον ἀμφισβητήσεως, ἀνομολογοῦσι δὲ τοῦτο καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ἱστορικῶν τῆς ἡμετέρας ἐθνεγερσίας».

Οἱ Χρησμοὶ τοῦ Πολυείδη αὐτοῦ τοῦ πατριώτη ποὺ ξεσήκωσε τὸ φιλελληνισμὸ τῆς Εὐρώπης, ἔγιναν πολὺ γρήγορα δημοτικώτατοι καὶ διαβάζονταν ἀπὸ τούς ἁπλοϊκούς ἄπληστα ὡς τὰ σήμερα, ἀκριβῶς γιατὶ εἶνε πιστὸ ἀπεικόνισμα τῶν πόθων κι' ἐλπίδων, τῆς δεισιδαιμονίας καὶ τῆς νοοτροπίας τῆς πίστεως στὸ Θεὸ καὶ τῆς ἀνέφικτης ἀγάπης πρός τὴν πατρίδα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Στὸ Ζ΄ κεφ. διαβάζει κανείς: «...Ἔπειτα ρεύσει μέλι καὶ γάλα κατὰ πάντα κοπάζουσιν αἱ ζάλαι καὶ ὁλοπληρῆ πεντήκοντα ἔτη βασιλεύει ἡ γαλήνη».

— Ἡ ἀλήθεια θριαμβεύσει.

— Ὁ οὐρανός χαράσσεται τῇ ἀληθεῖ δόξῃ.

Ὕφος προφητικό, εἰκόνες ζωηρές καὶ παρομοιώσεις, ποὺ τίς [illegible] μιὰ ὁμίχλη σκοτεινή καὶ [illegible] τῶν χρηστηρίων.

— Ὀξύνατε τὰ [illegible] ὑμῶν.

— Ὀγκώσατε τὰ ὄργανα,

— Ἐμφυσήσατε τὰς σύριγγας καὶ αὐλούς ὑμῶν.

Αὐτὰ εἶνε [illegible] χη τῆς Ἱερ[illegible].

Οἱ Χρησμοὶ ἐκτυπώθηκαν πολλές φορές. Τὴν πρώτη ἔκδοση ἔκαμε ὁ Ρήγας Φερραῖος καὶ τὴ σκόρπισε μαζὶ μὲ τοὺς θουρίους του. Τὴ δεύτερη ἔκαμαν στὸ Μεσολόγγι (1824), τὴν τρίτη στὴν Ἀθήνα 1837 ὁ [illegible], τὴν τέταρτη μὲ μιὰ ἐπιγραφὴ «εὐσεβοῦς τινος συντάκτου» καὶ τὴν πέμπτη μὲ τὸν τίτλο «Συλλογὴ διαφόρων προρρήσεων».

Γνωρίζουμε ὅτι ὁ Πολυείδης — καὶ τὸ τονίζει ὁ Εὐλ. Κουρίλας — ἀγωνιζόμενος στὴ Γερμανία καὶ Ρωσσία εἶχε μύχιο πόθο νὰ ἑνώσῃ Γερμανοὺς καὶ Ρώσσους κατὰ τῆς Τουρκίας. Εἶταν τὰ πιὸ δυνατὰ τότε κράτη τῆς Εὐρώπης καὶ θὰ μποροῦσαν νἄχουν ὁ μὲν Φρειδερίκος συμμάχους τὴ Γαλλία ἢ τὴν Ἀγγλία ἡ δὲ αὐτοκράτειρα Αἰκατερίνη τὴ Μαρία Θηρεσία. Ἄλλως τε οἱ Ἕλληνες μὲ τὸν κλῆρο μας — ποὺ πήγαινε γιὰ ἐράνους, στὴ Ρωσσία καὶ μετέδινε τὴν κατάσταση τῆς Τουρκίας — ἔτρεφαν μεγάλες ἐλπίδες γιὰ τίς εὐμενεῖς διαθέσεις τοῦ Ρωσσικοῦ λαοῦ καὶ τῆς αὐτοκρατείρας του.

Οἱ Χρησμοὶ εἶδαν τὸ φῶς στὰ 1751. Κανείς πρωτήτερα δὲν γνώριζε τούς χρησμούς ποὺ γράφηκαν ὕστερ' ἀπὸ τὰ γεγονότα, ὅπως οἱ μῦθοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἡ ἐξιστόρηση συσκοτίζεται ἀπὸ τὸ προφητικὸ ὕφος καὶ τίς μεταφορικὲς εἰκόνες, ἀλλ' ἀπὸ τὰ παρεμβαλλόμενα ὀνόματα καὶ χρονολογίες νομίζει κανένας πὼς διαβάζει ἱστορία. Ἡ προφητική του δύναμη νὰ προδηλώσῃ τὰ μέλλοντα μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ σὰν περίοδος τῆς γενέσεως τῆς νέας χρησμολογίας, ποὺ τὴν ἔζησε ὁ Πολυείδης σὰν μοναχὸς στὸν Ἄθω, ὅπου εἶταν τὸ κέντρο τῶν παρόμοιων «Θεοσοφικῶν καὶ ἀποκρύφων συνονθυλευμάτων» κατὰ τὸν Εὐλόγιο Κουρίλα.

Τούς Χρησμούς ὁ Θεόκλητος Πολυείδης ἔγραψε ἀρχικὰ στὴ λατινική, γιατί ἤθελε νὰ τούς κυκλοφορήσῃ στὴ Γερμανία πρῶτα, ὅπου ἡ λατινικὴ τότε, ὅπως καὶ σ' ὅλη τὴ Δύση εἶταν ἡ ἐπίσημη γλῶσσα. Ἄλλως τε καὶ τὸ Λεύκωμά του εἶταν μὲ τὶς περισσότερες ἀναγραφὲς λατινιστί. Ἔπειτα μεταφράζοντάς τους στὴν ἑλληνικὴ γιὰ τούς ὀρθόδοξους τῆς Ἀνατολῆς μεταβάφτισε τούς Χρησμούς στὄνομα τοῦ Ἕλληνα ὀρθόδοξου κληρικοῦ Ἀγαθαγγέλου.

Οἱ Χρησμοὶ ἔχουν σήμερα ξεχαστῆ ὕστερ' ἀπό τὴν κατάρρευση τῆς Μεγάλης Ἰδέας. Ὁ λαός δὲν τούς διαβάζει. Ἀλλ' ἀκούει καὶ πιστεύει κάτι ἀντίστοιχα μεγαλορρήμονα λόγια καὶ προφητικά, ποὺ διαδίδονται στὸ λαό σὰν προφητικὲς προγνώσεις γιὰ τὸ τέλος τῶν δεινῶν τῆς ἀνθρωπότητας ποὺ βασανίζεται, ὅπως τῶν χιλιάδων χρησμολόγων καὶ τῶν ἄλλων προφητῶν τοῦ μέλλοντος τῆς φυλῆς καὶ τοῦ κόσμου.

ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ